

ПОЗИТИВІЗМ В КРИМІНОЛОГІЇ

Напрямок в кримінології, який виник в середині XIX ст. у руслі позитивізму як широкого руху європейської філософської думки. Ключовою ідеєю філософії позитивізму виступає віра в емпіричне знання як єдине істинне. В наукову тенденцією оформлюється застосування методу редукціонізму – спрощення, деструкції цілого на елементи та їх наступне дослідження. Ця ж тенденція поширилася і на кримінологічну сферу знання. У поясненні причин злочинності та заходів превентивного впливу виокремлюються три відносно самостійні напрямки: 1) соціологічний позитивізм; 2) біологічний позитивізм; 3) психологічний позитивізм.

Розробники теорій соціологічного позитивізму (А. Кетле, О. Конт, Г. Спенсер, Е. Дюркгейм, Р. Мертон, Дж. Міль та ін.) вбачали природу злочинності виключно у соціальних факторах. Вже у XX ст. з'являються теорії аномії, диференційованого зв'язку, інтеракції, стигматизації, конфлікту культур та ін., що стали виразом багатогранності соціальних факторів в процесі криміногенної детермінації.

Біологічний позитивізм розвивався на ґрунті вчення Ч. Ломброзо про природженого злочинця та постулювання біологічних (конститутивних) схильностей певних типів людей до злочинної поведінки. До середини XX ст. у працях Е. Феррі, Е. Дюркгейма, Р. Мертона та інших вчених основні положення цієї концепції були піддані обґрунтованій критиці й на сьогоднішній день використовується в обмеженому виді у поєднанні з соціологічними теоріями.

В надрах психоаналітичної концепції З. Фрейда розвинувся психологічний позитивізм, ідейне підґрунтя якого послугувала пошуку причин злочинності в психологічних особливостях людини (особистісних комплексах, страхах, тривожності), а також недоліках колективних безсвідомих форм (згідно теорії колективних архетипів К. Юнга).

Розроблені в позитивістський період історії кримінології теорії причин злочинності й заходів протидії їм не втратили своєї актуальності й сьогодні.

